

## Motion till riksdagen 2005/06:Kr376

av **Lennart Kollmats m.fl. (fp)**

# Liberal ungdomspolitik

*Motionen delad mellan flera utskott*

## Sammanfattning

Det går inte att dra alla ungdomar över en kam, de individuella skillnaderna är mycket stora. Men det finns vissa saker som förenar ungdomar som grupp. Urskiljande är att många ungdomar befinner sig i utbildning, är precis på väg att etablera sig på arbetsmarknaden och är i början av sin boendekarriär. Därför fokuseras vår ungdomspolitik på det som är viktiga vardagsfrågor för många ungdomar; utbildning, arbete och bostad. Vi tar även upp frågor som rör brottsbekämpning och möjligheter för ungdomars fritidssysselsättning och kultur.

Efter *elva* år med Socialdemokraterna vid regeringsmakten är resultatet av ungdomspolitiken bedrövligt. Ungdomar har i mycket hög grad drabbats av de försämringar av ekonomi och välfärd som skett under 90-talet. Den senaste uppföljningen av regeringens ungdomspolitik som Ungdomsstyrelsen gjort visar att regeringen misslyckats med merparten av delmålen för ungdomspolitiken.

I vår motion presenterar vi ett brett åtgärdsbatteri för att förbättra ungdomars förutsättningar. Vi vill att alla ungdomar ska få lika goda möjligheter i livet oavsett bakgrund. Vi vill också ge ungdomar makt att själva bestämma hur de vill leva sina liv.

Fel! Okänt namn på

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avvisa regeringens förslag att inrätta ett register över vad ungdomar 16–19 år är sysselsatta med.<sup>1</sup>
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ungdomar i utsatta miljöer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vilka övergripande mål och huvudområden som skall gälla för den nationella ungdomspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsningar bör göras på grundskolan, för att tidigt fånga upp elever i behov av extra stöd och hjälp.<sup>1</sup>
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa det individuella programmet.<sup>1</sup>
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skillnaderna i förutsättningar för ungdomar på grund av etnisk bakgrund, kön, sexuell läggning och handikapp särskilt bör beaktas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om speciella inflytandeformer för ungdomar över 18 år.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en praktikgaranti för ungdomar som saknar sysselsättning.<sup>2</sup>
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta nystartsjobb för ungdomar som har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden.<sup>3</sup>
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlänga provanställningstiden från dagens 6 månader till 12 månader.<sup>2</sup>
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvidga möjligheten till visstidsanställning upp till två år för att företag som är i en expansionsfas skall våga växa och därmed kunna anställa fler ungdomar.<sup>2</sup>
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa medfinansieringen i sjuklönesystemet.<sup>3</sup>
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta speciella enheter på arbetsförmedlingarna som bara jobbar för ungdomar.<sup>2</sup>
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsförmedlingarna skall ha rätt att dra in a-kassan för dem som inte följer kraven i sin individuella handlingsplan.<sup>2</sup>
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre undervisning om entreprenörskap i skolan.<sup>1</sup>
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en jobb- och utvecklingsgaranti.<sup>2</sup>

**Fel! Okänt namn på**

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge svaga elever mer kvalificerad hjälp av utbildade speciallärare.<sup>1</sup>
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge betyg och nationella prov tidigare för att uppmärksamma stödbehov vid ett tidigt stadium.<sup>1</sup>
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att förbättra villkoren för fristående skolor och införa en nationell skolpeng för ökad likvärdighet mellan kommuner.<sup>1</sup>
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om tvååriga och treåriga yrkesutbildningar som leder till en yrkesexamen.<sup>1</sup>
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att införa riktiga lärlingsutbildningar som leder till lärlingsexamen eller gesällbrev.<sup>1</sup>
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fackhögskolor för kvalificerad yrkesutbildning.<sup>1</sup>
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att grundskolan skall ha ansvaret för att elever når målen i de viktiga basämnena svenska, engelska och matematik.<sup>1</sup>
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att göra det möjligt att hyra ut en del av sin bostad skattefritt.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att öka ungdomars betalningsförmåga för att förbättra möjligheterna till att få en bostad.<sup>4</sup>
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att förenkla regelverket och öka flexibiliteten vid byggande av nya bostäder för att på så sätt öka det totala byggandet.<sup>4</sup>
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att öka konkurrensen på byggmarknaden.<sup>4</sup>
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att sänkt fastighetsskatt och sänkta skatter på arbete gör det möjligt att få lönsamhet i fler byggprojekt.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en offensiv statlig markpolitik.<sup>4</sup>
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en förstärkt elevhälsa.<sup>1</sup>
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ungdomsmottagningar.<sup>5</sup>
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om barn med psykiska problem.<sup>5</sup>
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om självmordsprevention bland ungdom.<sup>5</sup>
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av insatser för personer med ätstörningar.<sup>5</sup>
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten att stödja ungdomars egen kultur.

**Fel! Okänt namn på**

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ungdomar måste ges möjligheter att få tillgång till kultur och den viktiga roll som skolan spelar för att förmedla kultur.<sup>1</sup>
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att för tidiga elitsatsningar inom idrotten skall motverkas.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ge lika förutsättningar för tjejer och killar i idrotten bl.a. vad gäller träningstider, bidrag och utbildning.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av snabba åtgärder mot unga lagöverträdare.<sup>6</sup>
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att samhället måste visa tydliga gränser och normer för vad som är tillåtet som ett sätt att motverka ungdomsbrottslighet.<sup>6</sup>
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inrätta speciella ungdomsdomstolar och ungdomsrotlar inom åklagarväsendet.<sup>6</sup>
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det måste skapas bättre vägar bort från kriminalitet för unga personer där brottslighet är eller är på väg att bli en livsstil.<sup>6</sup>
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av förändrade bidragsregler till de politiska ungdomsförbunden.
44. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till nytt bidragssystem för de politiska ungdomsförbunden, baserat på partiernas mandat i riksdagen samt ett grundbidrag.

<sup>1</sup>Yrkandena 1, 4, 5, 15, 17–23, 30 och 36 hänvisade till UbU.

<sup>2</sup>Yrkandena 8, 10, 11, 13, 14 och 16 hänvisade till AU.

<sup>3</sup>Yrkandena 9 och 12 hänvisade till SfU.

<sup>4</sup>Yrkandena 25–27 och 29 hänvisade till BoU.

<sup>5</sup>Yrkandena 31–34 hänvisade till SoU.

<sup>6</sup>Yrkandena 39–42 hänvisade till JuU.

## Elva förlorade år

Under de *elva* år som Socialdemokraterna regerat Sverige har utvecklingen för landets ungdomar gått åt fel håll. Det visar bl.a. Ungdomsstyrelsens uppföljning av den nationella ungdomspolitiken, Ung 2004. Av de 32 delmål som sattes upp i samband med den förra ungdomspolitiska propositionen, På ungdomars villkor (1999), har regeringen misslyckats med att uppnå en majoritet av målen. Det är särskilt allvarligt att målen för viktiga områden som utbildning, bostad, arbete och minskat socialbidragsberoende inte uppnås.

Det finns en enorm potential bland landets unga. Ett av statens absolut viktigaste åtaganden måste vara att garantera goda förutsättningar från start för alla individer oavsett bakgrund. Utan en politik som ger förutsättningar för Sveriges unga att lyckas i livet är alla andra mål dömda att misslyckas. Inget samhälle kan bli bättre än dess förmåga att ta till vara den uppväxande generationen. I framtiden ställs Sverige inför svåra demografiska problem. Vi har en åldrande befolkning som gör att den arbetande delen av befolkningen måste försörja en allt större del som står utanför arbetsmarknaden. Att ge dagens ungdomar goda förutsättningar i livet måste därför vara en av regeringens högsta prioriteringar.

## Regeringen snackar, men vad görs?

Tråkigt nog ger inte regeringens politik det avstamp som behövs för att ge alla ungdomar lika goda förutsättningar i livet som Sverige nu skulle behöva. Regeringens ungdomspolitik innehåller många fagra ord, men listan över konkreta åtgärder är mager. En av de större satsningarna är på gymnasieskolans individuella program (IV).

Det var aldrig tänkt att det individuella programmet (IV) skulle få den omfattning som det har i dag. Det är det tredje största programmet efter samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen och omfattar i dag ca 16 000 elever. Det är också mycket dyrt för kommunerna och beräknas kosta ca 1,5 miljarder kronor per år. Flertalet elever på IV går aldrig över till ett nationellt program utan avbryter studierna eller lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg.

Genom de förbättringar som Folkpartiet föreslår för grundskolan i grundskolemotionen och den ökade differentiering av den gymnasiala utbildningen som vi föreslår i gymnasie motionen kommer behovet av IV att minska radikalt. Vi anser därför att IV på sikt bör avskaffas och resurserna i stället användas till förstärkningar i de första årskurserna i grundskolan. Att sätta in stödet för svaga elever på gymnasiet är feltänkt från början. Stöd ska sättas in tidigt i grundskolan innan problemen blir för stora.

Av listan på åtgärder framgår också att det i grunden finns en skillnad i syn mellan den socialdemokratiska regeringen och Folkpartiet liberalerna. Att döma av åtgärderna ser regeringen mest ungdomar som en grupp med problem som det offentliga måste hjälpa ovanifrån. Exempelvis vill regeringen inrätta ett register för att hålla koll på vad alla ungdomar 16–19 år sysslar

### **Fel! Okänt namn på**

med. Ett sådant register ser vi som alltför integritetskränkande, och därför avvisar vi helt det förslaget.

Kommunen bör i stället koncentrera sina resurser till att söka upp ungdomar som är på väg att hamna snett och se till att det finns fungerande åtgärder för att få dessa i arbete eller utbildning. Vår politik går ut på att skapa en trygg grund för alla unga och att ta till vara den kraft och förmåga som varje individ har. Vi tror på att ungdomarna själva vet hur de vill leva sina liv.

## **Ideologiska skiljelinjer**

Det finns tydliga konfliktlinjer mellan den socialdemokratiska regeringens politik och den liberala politik som Folkpartiet liberalerna förespråkar. Vi har i grunden olika synsätt på hur samhället fungerar. Det socialistiska synsättet, som präglar regeringens tänkande, ser ett samhälle byggt på grupper eller klasser. En liberal ser samhället som bestående av unika individer. Vi är alla olika. När man hela tiden försöker dela in människor i grupper som tillskrivs specifika behov får man en förfalskad samhällsbild.

Regeringen har fastslagit ett mål att hälften av alla ungdomar ska läsa vidare på högskolan efter gymnasiet. Det är ett mycket bra mål, men misstaget man gjort är att också fastslå högskolebehörighet som en norm för alla.

## **Alla passar inte i samma mall**

Regeringens norm gör gällande att alla ska se till att skaffa sig en högskoleutbildning. Detta sätts som mål för dem som blivit arbetslösa. Alla gymnasieprogram ger i dag högskolebehörighet. Samma kurser i matematik ges till elever som ska bli bilmekaniker eller civilingenjör. Resultatet har blivit att fler än någonsin hoppar av gymnasiet. De senaste siffrorna visar att nästan en fjärdedel av gymnasieeleverna avbryter sina studier. Den socialdemokratiska regeringen vill att alla ska stöpas i samma form. Detta är ett felaktigt tanke-sätt. Samhället kommer även i all framtid att vara beroende av en stor grupp praktiskt yrkeskunniga individer. I dag finns i praktiken ingen fungerande utbildningsväg för dessa individer, vilket visar hur skadligt det är när staten slår fast en norm för hur alla ungdomars framtid ska se ut. De som inte passar in, slås ut. I budgetpropositionen står också att läsa att endast 82,4 procent av de elever som gick i gymnasiet läsåret 2003/04 lämnade gymnasieskolan med slutbetyg eller motsvarande.

## **Problem ska inte lösas ovanifrån**

I regeringens ”ungdomspolitik” utgår man ofta från att problemen för gruppen ungdomar kan lösas genom att tillsätta projektgrupper och samordnare. I budgetpropositionen talas det om att lösa den katastrofalt höga ungdomsarbetslösheten med hjälp av den ungdomskoordinator som regeringen beslutade

om att tillsätta i maj 2005 och den utveckling av kommunala navigatorverksamheter som Ungdomsstyrelsen har i uppdrag att stimulera.

Vi anser att det inte leder till några goda resultat att på detta sätt ovanifrån försöka lösa ungdomars problem. Individer är olika, och därför krävs anpassade lösningar. En liberal politik syftar till att ge en grogrund för människors engagemang och vilja att ta till vara sina möjligheter i livet.

Socialdemokratiens grupptänkande gör att människor hamnar i kläm när de inte passar in i mönstret. Resurser går också till spillo eftersom satsningarna inte får den avsedda effekten. Samhället är inte uppdelat i grupper eller klasser. Det består av människor av kött och blod. Här har det alltid funnits en vattendelare mellan liberaler och socialister. Vårt partis namn, Folkpartiet liberalerna, kommer från att vi inte anser att samhället är byggt på olika klasser eller intressegrupper. Vi för en politik som riktas till folk med olika bakgrund och förutsättningar. Det är en politik som ger frihet och rättvisa.

Vi ifrågasätter därför att de 128 355 000 kronor som regeringen avsätter i bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet är väl använda pengar. Folkpartiet anser att det för att bryta utanförskapet fordras en förändring av politiken och ett nytt perspektiv som betonar egenmaktens och arbetets avgörande betydelse för att ge dem – och då inte minst de unga – som lever i våra mest utsatta områden – de vi kallar utanförskapsområden – en verklig chans att ta sig ur den situation de befinner sig i. Detta fordrar resurser, och därför satsar Folkpartiet liberalerna 1 miljard kronor i kampen mot utanförskapet. Hälften ska gå till att möjliggöra framväxten av en rörelse för egenmakt i utanförskapets Sverige. Utvecklingen av lokaldemokratin, föreningslivet och det lokala företagandet ska prioriteras vad gäller användningen av dessa resurser. Den resterande hälften ska gå till att förverkliga den jobb- och utvecklingsgaranti som ska ge dem som har slagits ut ur arbetsmarknaden en verklig möjlighet att åter göra en samhällsinsats och så småningom komma tillbaka till arbetslivet.

Ett vitalt föreningsliv spelar en avgörande roll i kampen mot utanförskapet. I dag finns det ett stort antal föreningar i utsatta områden som kan bilda utgångspunkten i en rörelse för egenmakt och arbete. Därför vill vi ge dessa och nya föreningar mer resurser men också starkt prioritera de verksamheter och projekt som klart inriktar sig mot att utveckla lokala initiativ av betydelse för möjligheten att öka sysselsättningen och delaktigheten i samhällslivet. Om detta skriver vi mer i vår integrationspolitiska motion.

Mot bakgrund av detta föreslår därför Folkpartiet att anslaget 29.2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet minskas med 10 miljoner kronor. Vad som här sagts om bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet bör ges regeringen till känna.

## Målsättning för ungdomspolitiken

Skillnaden i synsätt på ungdomspolitiken mellan Folkpartiet liberalerna och Socialdemokraterna avspeglar sig i högsta grad i hur målen formuleras. De

## Fel! Okänt namn på

övergripande mål som regeringen sätter upp är följande två; ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd och ungdomar ska ha verklig tillgång till makt. Dessa mål och texterna som är knutna till dem andas en övertro på att staten ska lösa ungdomars problem. Det finns ett ovanifrånperspektiv som inte ger mycket utrymme för att lita på individens egen förmåga. Vi vill ge ungdomar friheten att leva det liv som de önskar, och staten ska ge förutsättningarna. Särskilt bör uppmärksammas att det i dag råder stora skillnader i förutsättningar beroende på etnisk bakgrund. Detta måste förändras. Det gäller även skillnader som kön, sexuell läggning och funktionshinder.

Ökad frihet medför också ett ansvar. Ska ungdomar kunna skaffa sig ett verkligt inflytande krävs det att man själv tar sitt ansvar och är beredd att engagera sig. Att skapa speciella inflytandeformer för ungdomar som är äldre än 18 år kan få effekten att ungdomar i stället stängs ute från verkliga möjligheter att påverka. För att ge ungdomar detta är det viktigaste målet att förändra befintliga strukturer så att fler ungdomar ska kunna inkluderas i beslutsfattandet. Detta gäller både den offentliga och den ideella sektorn samt de politiska partierna. De övergripande mål som vi i Folkpartiet liberalerna vill sätta upp för den nationella ungdomspolitikerna är följande:

- Alla ungdomar ska garanteras lika möjligheter från starten i livet.
- Alla ungdomar ska ges förutsättningar att själva välja sin framtid.

De huvudområden som ungdomspolitikerna bör fokusera på är de viktiga vardagsfrågorna som berör det stora flertalet ungdomar. Ungdomspolitikerna ska inte vara till för en liten engagerad elit. De huvudområden som vi vill koncentrera oss på är också de som under tio år med en socialdemokratisk regering blivit mest eftersatta. Våra huvudområden är följande:

Arbete  
Utbildning  
Bostäder  
Brottsbekämpning och trygghet  
Fritid och kultur

## Steget in på arbetsmarknaden

I budgetpropositionen framgår att såväl arbetslöshet som deltagande i konjunkturberoende program var mer omfattande bland ungdomar 2004 jämfört med 2003. Under 2004 uppgick den relativa ungdomsarbetslösheten till 12,3 procent av arbetskraften, vilket är en ökning med 2,1 procent jämfört med 2003. Totalt var i augusti 2004 ca 67 000 ungdomar registrerade som arbetslösa eller som befinnande sig i arbetsmarknadspolitiska program. Den ökning av arbetslösheten som vi sett i Sverige på senaste tiden har drabbat de unga särskilt hårt, och trots att konjunkturen går upp skapas inga nya jobb.

I Folkpartiets motion 2004/05:1153 med anledning av proposition 2004/05:2 Makt att bestämma pekade vi på att den officiella siffran som säger



## Fel! Okänt namn på

att 67 000 ungdomar mellan 18 och 24 år är utan arbete inte stämmer med verkligheten. Den sanna siffran stannar först vid ca 137 000. I en statlig utredning slogs det larm om att det i Sverige finns en grupp på ca 70 000 ungdomar som befinner sig helt utanför samhället, varav 30 000 permanent. De varken studerar, är arbetslösa, sjukskrivna eller sysselsatta i arbetsmarknadsprogram. Det finns mycket stora risker för unga människor som går sysslolösa och som förlorat sin framtidstro och sitt självförtroende. En del hamnar i ett destruktivt beteende av kriminalitet, alkoholmissbruk och droger.

För ungdomars självkänsla och möjligheter att själva försörja sig är det viktigt att fler jobb skapas. I budgetpropositionen presenteras inga åtgärder som kan väntas förändra situationen i någon väsentlig grad. Detta är allvarligt. Förändringen som 2005 genomfördes i sjuklönesystemet, och som innebär att arbetsgivarna är skyldiga att betala 15 procent av sjukpenningen för de långtidssjukskrivna, har ju ytterligare försvårat de ungas situation på arbetsmarknaden. Förändringen har gjort att arbetsgivarna blivit mer försiktiga med att anställa unga personer som saknar tidigare referenser och är utan arbetslivserfarenhet. Folkpartiet presenterar i denna motion ett antal konkreta åtgärder som skulle skapa fler arbetstillfällen för ungdomar.

**Praktikgaranti** – För dem som är sysslolösa och saknar arbetserfarenhet. Det finns en stor grupp ungdomar som saknar sysselsättning och erfarenhet från ett arbete. Kommunen ska åläggas att ta fram praktikplatser som innebär att en person lär sig ett yrke genom att till en början gå vid sidan om. Vid kommunala upphandlingar bör det vara ett krav att ett antal praktikplatser ska ingå.

**Nystartsjobb** – Jobb för unga som har svårt att få jobb. Att inrätta ett nystartsjobb ska för arbetsgivaren vara billigare genom att arbetsgivaravgiften tas bort helt i ett år för ungdomar mellan 20 och 24 år som varit arbetslösa i 6 månader.

**Gör det enklare att anställa** – Det måste bli lättare att anställa. För de små företagen är det särskilt viktigt att den person som anställs är ”rätt person på rätt plats”. Därför är det angeläget att skapa större möjlighet till provanställningar så att de små företagen vågar anställa unga. Vi vill därför förlänga provanställningstiden från dagens 6 månader till 12 månader. Vi vill också utvidga möjligheten till visstidsanställning upp till två år för att företag som är i en expansionsfas ska våga växa. Blir det enklare att anställa kommer också fler ungdomar få chans att få jobb.

**Riv upp förändringen som skett i sjuklönesystemet** – Sedan 1 januari 2005 är arbetsgivarna skyldiga att betala 15 procent av sjukpenningen för de långtidssjukskrivna. Förändringen som regeringen och dess stödpartier har gjort i sjuklönesystemet slår många gånger hårt mot de små företagen med få anställda. För att skapa en större trygghet för småföretagarna och för att skapa en arbetsmarknad där även de som är unga och saknar tidigare referenser och är utan arbetslivserfarenhet välkomnas vill Folkpartiet riva upp denna förändring.

**Fel! Okänt namn på**

**Arbetsförmedling för ungdomar** – där det ställs krav på den sökande. I den individuella handlingsplanen från arbetsförmedlingen ska det vara tydligt vilka krav som ställs på den arbetssökande. Det kan exempelvis vara krav på att söka ett visst antal jobb per månad. Följs inte den individuella handlingsplanen ska arbetslöshetsersättningen kunna hållas inne. På arbetsförmedlingen ska det inrättas speciella enheter för ungdomar. Det är en speciell situation unga står inför som aldrig haft ett riktigt jobb. Speciella enheter gör att ungdomar snabbt kan få den hjälp de behöver.

**Entreprenörskap i skolan** – är ett sätt att tidigt väcka intresset för att bli företagare. I Sverige startas i internationell jämförelse alldeles för få nya företag. Erfarenheterna från dem som har en utbildning där kunskaper om entreprenörskap ingår är mycket positiva. Sannolikheten att eleverna som under gymnasietiden ingått i utbildningsprojektet ”Ung företagsamhet” att själva bli företagare är fyra gånger större än för genomsnittet. Ca 20 procent av dessa elever är själva företagare tio år efter utbildningen. I snitt har de sex anställda per företag.

**En jobb- och utvecklingsgaranti införs** – För att börja den process av aktivering, som ska leda till ett fullvärdigt deltagande på arbetsmarknaden vill vi införa en jobb- och utvecklingsgaranti för alla arbetsföra personer som på grund av arbetslöshet idag söker socialbidrag. Jobb- och utvecklingsgarantin ska kombinera arbetssökande aktiviteter och kompletterande utbildning med en aktiv sysselsättning i olika samhällsnyttiga arbetsuppgifter. Ett särskilt stöd till kommunerna för detta införs och ersätter tidigare utgifter för vissa arbetsmarknadspolitiska ändamål, främst aktivitetsstödet.

## Utbildning med mångfald och kvalitet

I dag sker en stor utslagning av ungdomar i grund- och gymnasieskolan. Det är ett resultat av Socialdemokraternas likriktning där alla ska fångas in i samma mall i stället för att blomstra som individer. Det är angeläget att alla elever som går ut grundskolan har tillgodosetts med goda kunskaper för att klara fortsatta studier. Men det allra viktigaste är att alla fått baskunskaperna – att skriva, läsa och räkna – och nå målen i kärnämnen svenska, engelska och matematik. Elever med inlärningssvårigheter och annan problematik bör få extra stöd tidigt i grundskolan. Det bör satsas betydligt mer på speciallärare. Efter 1970-talet började bilden av skolan att förändras utan att helt byta karaktär. Med tiden blev larmsignalerna från skolvärlden ett vanligt inslag i vardagen. Långsamt fick allmänheten kännedom om skolans negativa resultat. Efter år 2000 har dessa negativa rapporter blivit mer än vanliga. Regelbundet får vi veta hur många högstadiel elever som står på gymnasiets tröskel utan godkänt betyg i kärnämnen och hur många gymnasieelever som senare lämnar skollivet utan nödvändiga betyg just när de skulle gå vidare med sina studier eller inleda ett yrkesliv. Och dessa siffror är alltid höga.

## Fel! Okänt namn på

Alla elever i grundskolan skulle gå vidare till gymnasieskolan, och kommunerna blev skyldiga att svara för utbildningen för alla ungdomar upp till 20 år. Men eftersom det krävdes godkända betyg i svenska, engelska och matematik för att komma in på nationella program i gymnasieskolan, var man tvungen att inrätta ett individuellt program (IV), där 10–15 procent av eleverna går. IV blev det tredje största programmet. Nästan alla elever (98 procent) börjar visserligen i gymnasieskolan, men ca 25 procent avbryter utbildningen och ytterligare ca 15 procent lämnar den utan slutbetyg eller med Icke godkänd i ett flertal ämnen. Alltså är det bara ca 60 procent som kan sägas klara gymnasieutbildningen med den utformning den har i dag.

Skolan behöver förändring. Det är av stor vikt att det finns en bra arbetsmiljö, tidigare och bättre utvärdering genom bl.a. nationella prov och betyg samt hårda krav på hög kvalitet på utbildningen. De fristående skolornas villkor bör förbättras och en nationell skolpeng införs. Genom skolpengen ökar likvärdigheten mellan olika kommuner.

Vi vill återinföra de tvååriga yrkeslinjerna i stället för att som Socialdemokraterna satsa på en utbyggnad av de individuella programmen, som är ett misslyckat projekt. Elever som är praktiskt begåvade ska erbjudas tvååriga och treåriga yrkesutbildningar som avslutas med en yrkesexamen. Utöver yrkesutbildningarna ska riktiga lärlingsutbildningar införas, som avslutas med lärlingsexamen eller gesällbrev. Detta skapar goda förutsättningar för en gedigen yrkesutbildning samt minskar avhoppet från gymnasiet eftersom det blir en kortare utbildning som kan attrahera skoltrötta och praktiskt intresserade ungdomar. Alla vill inte – och bör inte – bli akademiker. Vi behöver mångfald i samhället och en individanpassad utbildning. Universitet och högskolor måste kvalitetssäkras och rankas av oberoende kvalitetsinstitut. Dessutom bör den högre utbildningen kompletteras med fackhögskolor för kvalificerad yrkesutbildning.

## En första bostad

När bostadsbristen kopplar ett allt hårdare grepp om Sverige är det de unga som drabbas värst. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät redovisade 59 procent av kommunerna bostadsbrist för ungdomar i början av år 2005. Jämfört med 2004 är detta en minskning av antalet kommuner med bostadsbrist för ungdomar. Men alljämt är bostadsbristen för ungdomar stor, inte minst i storstadsområdena. I en undersökning gjord av Hyresgästföreningen svarade 65 procent av 20–27-åringarna att de har svårt att få tag på en bostad på sin ort. 1997 var den siffran ”bara” 41 procent. Ändå har, enligt statistiken, åldersgruppen minskat med 30 000 personer. Den generella bostadsbristen har inte varit så stor på tio år som den är i dag. Dessutom har studenternas ekonomiska standard försämrats med drygt 40 procent de senaste 15 åren. Läger man även till den kraftiga ökningen av ungdomsarbetslösheten är det enkelt att förstå att möjligheterna för ungdomar att få en egen bostad drastiskt försämrats de senaste åren.

Fel! Okänt namn på

## Regeringen desperat

I ett desperat försök att göra något åt en hopplös situation, introducerade regeringen en ny typ av subventioner till byggherrarna vid årsskiftet 2002/03. Subventionerna har inte visat sig ha någon som helst effekt på byggandet. Det är inte konstigt, subventioner eller prisregleringar har aldrig varit lyckade recept på att lösa problem. Vi liberaler vill lägga om bostadspolitiken och särskilt den som riktar sig till ungdomar. I vårt åtgärdsbatteri finns bl.a. följande.

**Förenkling av regelverket.** Regelverket kring byggande av bostäder är i dag mycket krångligt, och det leder till högre kostnader som drabbar hyresgästerna. Vissa krav är orimligt högt ställda och orsakar orimliga utgifter i byggandet. Ägarlägenheter måste också tillåtas.

**Sänkta skatter.** Sänkt fastighetsskatt och sänkta skatter på arbete gör det möjligt att få lönsamhet i fler byggprojekt.

**Ökad konkurrens.** På senare tid har det uppdagats att konkurrensen på delar av byggmarknaden är dålig. Vad som är extra uppseendeväckande är att till och med statliga bolag har ingått i karteller. Det krävs krafttag för att motverka karteller och olagliga prissamarbeten.

**Hyra ut del av bostad skattefritt.** Som ett sätt att snabbt lösa den akuta krisen i många storstäder och studieorter skulle en skattefrihet för uthyrning av en del av en bostad direkt kunna ge tak över huvudet för många ungdomar. För den som väntar på en lägenhet eller vill hålla nere bostadskostnaderna kan detta vara ett alternativ.

**Flexibilitet.** Det ska bli lättare att omvandla lokaler till bostäder. Det finns många lokaler i attraktiva lägen som i dag står tomma. Det ska vara möjligt att driva igenom kreativa lösningar.

**Offensiv statlig markpolitik.** I många städer äger staten centrala tomter. Dessa ligger ibland i träda i väntan på att ett användningsområde ska hittas. Genom att låna ut marken till studentbostäder går det att på 15 veckor bygga färdiga lägenheter i moduler. När en bättre användning blir aktuell kan lägenheterna snabbt monteras ner.

**Öka ungdomars betalningsförmåga.** I stället för subventioner till byggherrarna är det mycket mer effektivt att öka ungdomars betalningsförmåga. Viktigast för de unga som inte pluggar är att få ett jobb. Folkpartiet liberalerna vill höja fribeloppet för den som extraknacker vid sidan av studierna. Vi vill även höja studiemedlen och då särskilt för studenter med barn, som har en särskilt tuff ekonomi.

## En förstärkt elevhälsa

En anledning till de långa köerna på många av landets Bup-mottagningar är att elevhälsan inte har haft resurser och möjlighet att hjälpa eleven. I brist på kuratorer och psykologer blir även ungdomar med lindriga problem hänvisade till Bup, som då blir överbelastat. Elevhälsan är också helt avgörande för att upptäcka problem tidigt så att insatser kan sättas in så fort som möjligt, innan situationen förvärras.

Elevhälsan måste kompletteras med kuratorer och psykologer med gedigen erfarenhet av socialt arbete med barn och föräldrar. Folkpartiet anser att det i skollagen bör skrivas in en rätt till psykologhjälp för elever som behöver stöd i sin personliga utveckling. Kuratorer är en bristvara på många skolor trots att åtskilliga barn har en komplicerad social problematik. Genom samverkan mellan skola och Familjestödet skulle befintliga resurser kunna användas på ett mer flexibelt sätt. Socialarbetare som arbetar i Familjestödet skulle kunna arbeta där barnen finns – inom förskola och skola. En annan möjlighet är att socialarbetare alternerar mellan att arbeta i socialtjänsten och i skolan. Skolverket bör ta större ansvar för samordningen av elevvården i Sverige.

Det är viktigt att skolans elevhälsa och socialtjänsten har kompetens att uppmärksamma utsatta flickor, som kan vara svårare att upptäcka då de många gånger agerar självdestruktivt snarare än utåtagerande. Ungdomar med psykiska problem får i dag dåligt stöd. Brister i elevvården gör att unga med ”lättare” problem, som borde få hjälp av psykolog eller kurator, hamnar hos barn- och ungdomspsykiatri, som i sin tur inte alltid hinner ge stöd åt barn och ungdomar med allvarliga psykosociala problem.

En annan orsak till bekymmer är också fetma hos barn. Andelen överviktiga barn har fördubblats i Sverige från mitten av 1980-talet till början av 2000-talet. Här har föräldrar, barnhälsovård och elevhälsa ett stort ansvar i samarbete med dietister och läkare. En tänkbar åtgärd är att respektive skola tillsammans med föräldrar och elever beslutar att godis och annat onyttigt inte skall säljas på skolområdet. Viktigt är att barn får behandling i tid för sin fetma innan den ger ytterligare fysiska eller psykiska konsekvenser.

## Ungdomsmottagningar

I Sverige finns det över 200 ungdomsmottagningar. Målsättningen för dessa mottagningar är att förebygga oönskade graviditeter, förebygga sexuellt överförbara sjukdomar, stödja ungdomar i frågor som rör sexualitet, relationer med mera. Flickor står för uppemot 90 procent av besöken.

Verksamheten har ofta breddats från de ursprungliga målen så att man även kan hjälpa till med en del av det kuratorsstöd som tyvärr ofta saknas i skolorna.

Det är viktigt att stärka samarbetet mellan kommun och landsting för att ungdomsmottagningarna ska fungera bra. Det kan vara lämpligt att kuratorer på ungdomsmottagningarna är knutna till Familjestödet.

Fel! Okänt namn på

## Barn med psykiska problem

I dagens Sverige mår de allra flesta barn bra. Men tyvärr har gruppen barn vars psykiska hälsa sviktar ökat påtagligt. Trots att barnkonventionen slår fast principen om barnets rätt till liv och utveckling i artikel 6 ökar i dag köerna till de psykiska barn- och ungdomsmottagningarna lavinartat och har fördubblats under en tioårsperiod. Folkpartiet kräver att vård ska garanteras inom en månad för de flesta diagnoser, bland annat inom barn- och ungdomspsykiatrin.

Orsakerna till att barn mår dåligt är många. Det ökade tempot i samhället gör att flera barn utsätts för stress i sin vardag. Det kan vara tidiga morgnar till dagis, hög takt i skolan och vid skolmåltiden eller alltför många fritidsintressen. Men stressen kan också komma ur ångest och oro för en jobbig hem-situation, missbruk eller sociala svårigheter.

Andelen ungdomar som uppger i undersökningar att de mår dåligt har ökat stadigt de senaste 15 åren. Enligt en undersökning uppger 28 procent av flickorna och 11 procent av pojkarna i åldern 16–18 år att de ofta känner sig ledsna och nere.

Antalet flickor som skär sig själva med rakblad eller på liknande sätt skadar sig själva ökar enligt Socialstyrelsens kartläggning. Gruppen av flickor som tillgriper dessa handlingar är heterogen. Många har depression och/eller ångest, en del uppges ha sociala problem. En grupp beskrivs som skolstressede flickor med höga ambitioner. Det finns en viss överlappning mellan olika grupper.

Det förefaller som att självska debeteende har blivit ett sätt att tillfälligt eller på längre sikt hantera många olika sorters problem hos unga flickor. Anmärkningsvärt är dock att mer än hälften av flickorna uppges ha varit utsatta för allvarliga kränkningar. Av de flickor som har varit intagna på SiS-institutioner, uppskattas att en tredjedel av flickorna har skadat sig själva. I dag är köerna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker och behandlingsinstitutioner mycket långa. Barnombudsmannen har kartlagt väntetiderna till dessa institutioner och sett att kötiden varierar mycket i landet men kan vara upp till ett år. Ett barn eller en ungdom i utveckling kan inte vänta på vård under så lång tid. De behöver snabb professionell hjälp.

Vi vill därför införa en månads vårdgaranti i barn- och ungdomspsykiatrin. Den som inte får vård inom en månad ska kunna vända sig till ett annat landsting eller en annan vårdgivare som är godkänd av ett landsting. Eftersom vi vill stimulera alternativa vårdgivare i stället för att förbjuda dem som regeringen kommer det verkligen att finnas någon annan att gå till om landstinget har för långa köer.

Psykiska problem som självmordstankar och självska debeteende kräver kunskap för att upptäckas. Det behövs forskning för att utveckla metoder att så tidigt som möjligt identifiera de barn som behöver stöd och för att hitta vägar att behandla problemen. Den kunskap som redan finns måste spridas till föräldrar, skolhälsovård, lärare och andra som kommer i kontakt med barn.

## Själv mord

Själv mordstalen totalt gick ned under 1990-talet, men inte i åldersgruppen 15–25 år. Själv mordsproblematiken går oroande långt ned i åldrarna. I enkätundersökningar i Stockholms högstadie- och gymnasieskolor rapporterar 7 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna i årskurs 8 att de haft själv mordstankar under det senaste året. Av pojkarna anger 3 procent och av flickorna 8 procent att de försökt begå själv mord någon gång under sitt liv. Samtidigt är det betydligt fler pojkar än flickor som verkligen begår själv mord, eftersom de väljer mer våldsamma metoder. Liknande uppgifter finns från studier i Uppsala och Göteborg. Det behövs fler behandlingsinstitutioner, dagverksamhet och bättre stöd i skola och sjukvård av professionell personal.

Genom en effektiv förebyggande verksamhet skulle själv mordstalen kunna minskas ytterligare. I ett utbildningsförsök på Gotland gavs information om själv mordsprevention till distriktsläkare. Själv mordsfrekvensen gick ned 60 procent under försöket. Efter ett par år försämrades statistiken igen. Arbetet måste vara uthålligt och långsiktigt. Det räcker inte med en engångsinsats.

Sedan dess har en del gjorts. I dag finns nationella riktlinjer för själv mordsprevention. Men riktlinjerna är inte alltid kända och använda. Informations- och utbildningsarbetet på området måste förstärkas. Socialstyrelsen bör på ett mer kraftfullt sätt använda sig av sina tillsynsbefogenheter.

Riksorganisationen för suicidprevention och efterlevandes stöd (Spes) och andra liknande organisationer gör en ovärderlig insats. Hit kan själv mordsbenägna personer och deras anhöriga vända sig för hjälp och stöd. Deras arbete bör på olika sätt underlättas och stimuleras.

## Ätstörningar

Anorexi och bulimi drabbar mer än en av hundra tonårsflickor och mer än en av tusen tonårspojkar. Dödligheten är stor i denna sjukdom. Här behövs framför allt fler behandlingsplatser för unga, vilket brister i stora delar av landet. Det behövs också mer forskning kring ätstörningar för att studera bakomliggande faktorer. Det behövs också mer kunskap och information till föräldrar och skolpersonal. Ofta krävs varierande individuell behandling med samverkan med ungdomens familj. I Stockholms läns landsting infördes 2001, under den borgerliga perioden, en vårdgaranti som omfattade den specialiserade ätstörningsvården. Tyvärr kan inte den nuvarande socialdemokratiska ledningen upprätthålla garantin trots larmrapporter om det stora behovet av insatser för personer med ätstörningar.

Fel! Okänt namn på

## En väg ur kriminalitet

År 2003 lagfördes 23 053 ungdomar i åldrarna 15–20 år för något brott. Av dessa dömdes mer än tio procent för misshandel eller grov misshandel. Dagens samhälle har blivit råare, något som i högsta grad påverkar ungdomars vardag. Antalet ungdomar dömda för rån eller stöld ligger på en alarmerade hög nivå.

## Snabba åtgärder

För att förändra unga brottslingars beteende är det nödvändigt att samhället reagerar snabbt. Särskilt för unga lagöverträdare, mer än äldre kriminella, är det av stor vikt att en reaktion från samhället kommer snabbt. Tydliga gränser tidigt är också viktigt tillsammans med ett effektivt arbete med rehabilitering för den som fastnat i kriminalitet. Det måste finnas en väg bort från brottens bana för de unga där kriminalitet riskerar att bli en livsstil.

Det vi i dag ser i stället för snabba reaktioner, tydliga gränser och möjligheter att ta sig ur kriminalitet är ofta långsamma, valhant skötta och inkonsekventa åtgärder för de unga som fastnat i kriminalitet. Det är svårt att tänka sig ett större svek mot dessa ungdomar än denna samhälleliga ”flathet”. Förändringar som kan snabba upp processerna för en ung person som hamnat i kriminalitet ger en möjlighet att bryta ett mönster medan chanserna att lyckas fortfarande är betydande. Exempel på förändringar är inrättandet av speciella ungdomsrotlar inom åklagarväsendet samt ungdomsdomstolar med korta väntetider. Med myndigheter som är speciellt inriktade på ungdomar kan kvaliteten på arbetet med att bekämpa ungdomsbrottsligheten stärkas. Folkpartiet har som mål att Sverige ska ha 22 000 poliser jämfört med dagens ca 16 000.

## Vuxenvärlden har ett ansvar

Det viktigaste av de förebyggande åtgärder som krävs för att minska ungdomskriminaliteten är att vuxenvärlden tydligt tar sitt ansvar. De normer och värderingar som vårt samhälle bygger på måste överföras till den yngre generationen. Det måste vara klart att föräldrarna har det yttersta ansvaret för sina barn. Ibland kan det vara svårt att vara förälder, då kan det behövas stöd och hjälp. Men den offentliga sektorn kan aldrig ta över det ansvar som vilar på föräldrarna.

Ungdomar spenderar mycket av sin tid i skolan. Det är därför viktigt vilka normer och regler som förmedlas i skolan. Lärare och rektorer måste därför få befogenheter att upprätthålla en god arbetsmiljö där mobbning, könsförnedrande språkvåld eller trakasserier aldrig tolereras.



## Återanpassning som fungerar

Många av de ungdomar som fastnar i kriminalitet kommer från socialt belastade familjer. Vikten av att samordning sker mellan socialtjänst, polis och skola kan därför inte nog understrykas. Kampen mot missbruk av narkotika och alkohol måste intensifieras. Många gånger handlar det om att framför allt unga killar men även unga tjejer saknar vuxna förebilder. Utan förebilder är det svårt att känna trygghet i det egna skapandet av sin identitet.

Bland de många olika sorters åtgärder som sätts in för ungdomar som befinner sig på glid finns särskilt lyckade exempel. Vad som är kännetecknande för dessa åtgärder är ofta att man lyckas skapa framtidstro hos ungdomarna som behandlas. En möjlighet till en meningsfull sysselsättning och en social miljö, som inte består av den sortens trygghet som ett kriminellt gäng medför, är grundläggande byggstenar. Inriktningen är att individen ska kunna tas sig in på arbetsmarknaden eller ta upp studierna. Regler, normer och krav för den som är placerad ska vara glasklara. Om åtgärderna kommer snabbt så ökar chanserna för den unga förbrytaren att nå en väg ur kriminalitet.

## Rik kultur och meningsfull fritid

Ungdomar har liksom alla människor behov av kulturell stimulans och meningsfull sysselsättning även under sin fritid. Till skillnad från de flesta vuxna, har ungdomar ofta inte de ekonomiska eller sociala resurserna att kunna tillfredsställa dessa behov av egen kraft. Den segregation av kulturella mönster som skilda ekonomiska och sociala förutsättningar kan skapa bör brytas genom ett offentligt stöd till ungdomars kulturella aktiviteter och fritidssysselsättningar.

Genom ungdomarna läggs grunden för framtidens nya kulturmönster. Bland dem som är unga i dag finns den kulturellt medvetna publiken i framtiden och här finns framtidens kulturskapare. För många ungdomar är kultur intimt förknippad med en livsstil. Kultur blir därför en del av identiteten.

## Kultur i skolan

En av de förutsättningar som har störst påverkan på individens möjlighet att ta del av kulturlivet är förmågan att läsa. Folkpartiet liberalerna vill prioritera basfärdigheterna, läsning, skrivning och räkning i grundskolan. För att stimulera läsandet ska varje elev ha tillgång till ett skolbibliotek av hög kvalitet eller ett folkbibliotek som är anpassat för elevers behov.

Både för den personliga utvecklingen och för skolarbetet har kulturella aktiviteter en stor betydelse. Därför värnar Folkpartiet liberalerna om att eleverna ska uppleva kulturella aktiviteter och få utöva aktivt kulturskapande. Detta ska ske genom estetisk verksamhet inom skolans ram, men det är också viktigt att peka på kultur- och musikskolornas betydelse.

Fel! Okänt namn på

## Idrotten – en viktig fritidssysselsättning

Idrotten är vår största folkrörelse. Nästan hälften av alla medborgare är med i en idrottsförening. Det engagemang och den sammanhållning detta för med sig betyder mycket för samhället, inte minst på mindre orter. Med sin mångfald och lättillgänglighet har idrotten unika möjligheter att överbrygga motsättningar och öka förståelsen mellan olika grupper i samhället.

Inom alltför många idrottsföreningar finns tydliga inslag av en elitisering av barnverksamheten. Trots att Riksidrottsförbundet är tydligt i sitt budskap och menar att barnidrott skall vara rolig är verkligheten trots detta ibland en annan. Detta bör motarbetas. Det är också viktigt att det på så många platser som möjligt finns tillgång till s.k. näridrottsplatser för spontanidrott, där köns- och ålderskillnader spelar mycket mindre roll än inom den organiserade idrotten. Lika möjligheter inom idrotten för tjejer och killar är en självklarhet för Folkpartiet liberalerna.

Idrotten ska främja integration. Det är viktigt att idrottsrörelsen välkomnar ledare och idrottsutövare av olika bakgrund. Ingen får diskrimineras på grund av kön, etnisk bakgrund, religion eller sexuell läggning.

## Förändrade bidragsregler till de politiska ungdomsförbunden

”Min generation, vi gick ju med för festerna. Sen blev några av oss politiker.” Detta är ett påstått vittnesbörd från vår statsminister Göran Persson om sin aktivitet i sitt partis ungdomsförbund. Vi är dock övertygade om att Göran Perssons tid i SSU gav honom mer än så. Framför allt är vi säkra på att de politiska ungdomsförbunden generellt sett bedriver en viktig verksamhet för att samla, skola och slussa framtida generationer att ta politiskt ansvar. Att vinna varje generations tilltro till demokratin är en av våra allra största utmaningar. I detta arbete har de politiska partierna och de politiska ungdomsorganisationerna en nyckelroll. De har ett särskilt ansvar för att väcka och kanalisera politiskt engagemang och intresse hos medborgarna, i synnerhet bland ungdomar. Många ungdomsorganisationer bidrar till förståelsen för demokratin och dess uppbyggnad, men de politiska ungdomsorganisationerna har en särställning när det gäller att väcka partipolitiskt intresse och delaktighet hos unga människor.

En levande demokrati behöver politisk mångfald. Offentligt stöd till politiska partier och politiska ungdomsorganisationer är en förutsättning för att de ska ha chans att verka på jämlika villkor. Det är också viktigt för att garantera medborgarna en mångfald i den politiska informationen och alternativ på den politiska arenan.

De politiska ungdomsförbunden har utifrån detta perspektiv två övergripande huvuduppgifter. Den ena är att vara partiernas länk till ungdomar och erbjuda politisk information och dialog med landets skolelever. Den andra är

att utgöra ett forum för unga människor som vill engagera sig politiskt och på så sätt ta vara på kreativitet och stimulera ungdomar att delta aktivt i samhällsdebatten. För att klara dessa uppgifter är det viktigt att organisationerna får möjlighet att bygga verksamheten utifrån sina egna ambitioner och förutsättningar och att de inte styrs av en förlegad syn på politisk verksamhet.

I dag efterlyses en genomgripande förnyelse av politiken för att anpassa arbetsformerna till det moderna samhället och de krav och önskemål människor ställer. Nya sätt att arbeta och organisera sig måste uppmuntras. Stödet till de politiska ungdomsorganisationerna får därför inte verka hämmande på den förnyelse som så väl behövs, tvärtom bör stödet vara utformat så att det underlättar nya lösningar och arbetssätt. Därför bör det nuvarande stödet till de politiska ungdomsorganisationerna bytas ut mot ett system som underlättar flexibilitet och frihet i verksamheten. Stödet till de politiska ungdomsförbunden bör därför utgå från den mandatfördelning som partierna har i riksdagen. Ett sådant system finns redan i Norge.

## Ett modernt bidragssystem

Dagens bidragssystem till politiska ungdomsorganisationer har blivit omodernt då det i huvudsak är uppbyggt efter medlemsantal och starkt reglerad och förlegad organisationsstruktur. Dessa kriterier omöjliggör nya verksamhetsformer. Ett bidrag beräknat efter antalet medlemmar säger ingenting om verksamheten. Antalet sammankomster bör inte vara avgörande för om målet med verksamheten uppnås. Dagens bidragssystem ser enbart till kvantitet, inte till innehåll. En aspekt på det nuvarande bidragssystemet är kontrollen av de organisationer som tar emot bidragen. Dagens bidragssystem bygger på de politiska ungdomsförbundens medlemsantal. Samtidigt förhindrar grundlagens anonymitetsskydd en kontroll av medlemsregistren. Regeringsformen 2 kap. 2 § lyder: "Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot tvång att giva till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende."

Anonymitetsskyddet är en ovärderlig del av demokratin. Politiska organisationers medlemsregister måste också i fortsättningen vara skyddade från intrång från stat och myndigheter. Även detta talar starkt för ett förändrat bidragssystem som går att utvärdera och som inte kan öppna för missbruk.

Det behövs ett nytt system för stöd till de politiska ungdomsförbunden. Det gäller på såväl riksnivå som landstings- och kommunnivå. Vi föreslår därför att de nuvarande bidragen på riksnivå ersätts med ett mandatbaserat bidragssystem med en grundnivå som lägsta belopp. Då flera ungdomsförbund i dag står utanför bidragssystemet är det angeläget att detta system införs omgående.

Varje politiskt ungdomsförbund har ett behov av en organisatorisk bas för att kunna nå ut med information riktad till unga människor och ha möjlighet att ta sig an de erbjudanden om skolinformation som de får. Ett mandatbaserat bidragssystem (med grundpott) är mer rättvist och kan omöjligen missbrukas. Detta har ingenting med medlemsantal eller antal aktiviteter att göra. Ett

**Fel! Okänt namn på**

mandatbaserat bidragssystem kan omöjligen missbrukas då det utgår från fördelningen mellan partiernas mandat i riksdagen. Det är rättvist och ger organisationerna möjlighet att planera sin verksamhet under en längre period, då riksdagens mandatperioder för närvarande är fyra år. Den administrativa kostnaden för Ungdomsstyrelsen, vilken är den myndighet som ansvarar för fördelningen av bidragen till de politiska ungdomsförbunden, kan minska. Det är i dialogen och mötena med skolelever och andra ungdomar som demokratins ideal måste förankras. Det är just detta ovärderliga demokratiarbete som motiverar och ligger till grund för de politiska ungdomsförbundens offentliga stöd. I detta arbete måste ungdomsförbunden uppmuntras och få rättvisa och långsiktiga förutsättningar.

Stockholm den 3 oktober 2005

*Lennart Kollmats (fp)*

*Cecilia Wikström (fp)*

*Torkild Strandberg (fp)*

*Erling Bager (fp)*

*Hans Backman (fp)*

*Axel Darvik (fp)*